

תלמוד בבלי – מסכת מנחות

פרק רביעי - התכלת

עריכה: אבי גורמן

[לח ע"א]

מתני':

התכלת אינה מעכבת את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת.
תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש, ושל ראש אינה מעכבת את של יד.

גמ':

לימא מתני' דלא כרבי, דתניא:

(במדבר טו, לט) "וראיתם אותו" - מלמד שמעכבין זה את זה - דברי רבי.

וחכ"א: אין מעכבין.

מ"ט דרבי?

דכתיב: (במדבר טו, לח) "הכנף" - מין כנף, וכתיב "פתיל תכלת" - ואמר רחמנא
"וראיתם אותו" - עד דאיכא תרוייהו בחד.

ורבנן: "וראיתם אותו" - כל חד לחודיה משמע.

לימא דלא כרבי?

אמר רב יהודה אמר רב: אפי' תימא רבי, לא נצרכא אלא לקדם. דתניא: מצוה
להקדים לבן לתכלת, ואם הקדים תכלת ללבן – יצא, אלא שחיסר מצוה.

מאי חיסר מצוה? - [לח ע"ב] אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת - לרבי
עכובי מעכב אהדדי?!

אמר רב יהודה אמר רב: שחיסר מצוה, ועשה מצוה. ומאי חיסר מצוה? - דלא עבד
מצוה מן המובחר.

התיינח לבן - דאינו מעכב את התכלת. תכלת - דאינה מעכבת את הלבן, מאי היא?

אמר רמי בר חמא: לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת.

איתמר נמי - אמר ליה לוי לשמואל: אריוך, לא תיתיב אכרעך עד דמפרשת לי להא מילתא - התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת - מאי היא? אמר ליה: לא נצרכא אלא לסדין בציצית, דמצוה לאקדומי לבן ברישא. מ"ט? - "הכנף" - מין כנף. ואי אקדים תכלת ללבן - לית לן בה.

תינח לבן דאינו מעכב את התכלת, תכלת דאינה מעכבת את הלבן - מאי היא? אמר ליה רמי בר חמא: לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת, דמצוה לאקדומי תכלת ברישא, ד"הכנף" - מין כנף. ואי אקדים לבן ברישא - לית לן בה.

אמר רבא מידי ציבעא קא גרים!?

אלא אמר רבא: לא נצרכא אלא לגרדומין. דאי איגרדס תכלת וקאי לבן, ואי איגרדס לבן וקאי תכלת - לית לן בה. דאמרי בני ר' חייא: גרדומי תכלת - כשרין, וגרדומי אזוב - כשרין.

וכמה שיעור גרדומין?

אמר בר המדורי אמר שמואל: כדי לענבן.

איבעיא להו: "כדי לענבן" - לענבן כולהו בהדדי, או דלמא כל חד וחד לחודיה? תיקו.

בעי רב אשי: אלימי - דלא מיענבי, ואי הוו קטיני - מיענבי, מאי? אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: כל שכן, דמינכר מצותייהו.

ומאן תנא דפליג עליה דרבי?

האי תנא הוא, דתניא - רבי יצחק אומר משום ר' נתן שאמר משום רבי יוסי הגלילי שאמר משום רבי יוחנן בן נורי: אין לו תכלת, מטיל לבן.

אמר רבא: שמע מינה - צריך לקשור על כל חוליא וחוליא. דאי ס"ד לא צריך, הא דאמרי בני רבי חייא: "גרדומי תכלת כשרין, וגרדומי אזוב כשרין" - כיון דאישתרי ליה עילאי, אישתרי ליה כולה!?! [לט ע"א]

דלמא דאיקטר.

ואמר רבה : שמע מינה קשר עליון דאורייתא. דאי ס"ד – דרבנן, מאי איצטריך למישרי
סדין בציצית, פשיטא - התוכף תכיפה אחת אינו חיבור! - אלא שמע מינה דאורייתא.

אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב : אם נפסק החוט מעיקרו – פסולה.

יתיב רב נחמן וקא אמר להא שמעתא.

איתיביה רבא לרב נחמן : במה דברים אמורים – בתחילתו, אבל סופו - שיריו וגרדומיו
כל שהוא. - מאי שיריו ומאי גרדומיו? - מאי לאו, שיריו - דאיפסיק מינייהו ואישתייר

מינייהו, גרדומיו - דאיגרדום איגרדומי?!

לא, חדא קתני - שירי גרדומיו כל שהוא.

ולימא – גרדומיו, שיריו - למה לי?

הא קמ"ל - דבעינן שיורא לגרדומיו, כדי לענבן.

יתיב רבה וקאמר משמיה דרב : חוט של כרך עולה מן המנין.

אמר ליה רב יוסף : שמואל אמרה, ולא רב.

איתמר נמי - אמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יאשיה דמן אושא : חוט של כרך - עולה
לה מן המנין.

יתיב רבא וקא אמר משמיה דשמואל : תכלת שכרך רובה – כשרה.

אמר ליה רב יוסף : רב אמרה ולא שמואל.

איתמר נמי - אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב :
תכלת שכרך רובה – כשרה.

רב חייא בריה דרב נתן מתני הכי : אמר רב הונא אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר
אבא אמר רב : תכלת שכרך רובה – כשרה, ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת –
כשרה. ונויי תכלת - שליש גדיל ושני שלישי ענף.

וכמה שיעור חוליא?

תניא - רבי אומר : כדי שיכרוך וישנה וישלש.

תאנא: הפוחת - לא יפחות משבע, והמוסיף - לא יוסיף על שלש עשרה. הפוחת לא יפחות משבע - כנגד שבעה רקיעים. והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה - כנגד שבעה רקיעין וששה אורין שביניהם.

תנא: כשהוא מתחיל - מתחיל בלבן. "הכנף" - מין כנף. וכשהוא מסיים - מסיים בלבן. מעלין בקודש ולא מורידין.

רב ורבה בר בר חנה, הווי יתבי. הוה קא חליף ואזיל ההוא גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא, ורמי ליה תכלתא [לט ע"ב] וגדילא מיגדיל.

אמר רב: יאי גלימא ולא יאי תכלתא.

רבה בר בר חנה אמר: יאי גלימא ויאי תכלתא.

במאי קא מיפלגי?

רבה בר בר חנה סבר: כתיב (דברים כב, יב) "גדיל", וכתוב (במדבר טו, לכ) "פתיל" - או גדיל או פתיל.

ורב סבר: לעולם פתיל בעינן, וההיא "גדילים" - למניינא הוא דאתא: גדיל - שנים, "גדילים" - ארבעה. עשה גדיל ופותליהו מתוכו.

אמר שמואל משמיה דלוי: חוטי צמר פוטרין בשל פשתן.

איבעיא להו: של פשתן מהו שיפטרו בשל צמר?

- צמר בשל פשתים הוא דפטר, דכיון דתכלת פטרה - לבן נמי פטר, אבל פשתים בצמר לא, או דלמא כיון דכתיב: (דברים כב, יא) "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך" - לא שנא צמר בפשתים ולא שנא פשתים בצמר?

ת"ש: דאמר רחבה אמר רב יהודה: חוטי צמר פוטרין בשל פשתן, ושל פשתן פוטרין בשל צמר. חוטי צמר ופשתים פוטרין בכל מקום, ואפילו בשיראין.

ופליגא דרב נחמן, דאמר רב נחמן: השיראין פטורין מן הציצית.

איתיביה רבא לרב נחמן: השיראין והכלך והסריקין - כולן חייבין בציצית!

מדרבנן.

אי הכי אימא סיפא: וכולן צמר ופשתים פוטרין בהן. - אי אמרת בשלמא דאורייתא - היינו דמישתרו בהו כלאים, אלא אי אמרת דרבנן - היכי מישתרי בהו כלאים? אימא "או צמר או פשתים".

הכי נמי מסתברא, דקתני סיפא: הן, במינן - פוטרין, שלא במינן - אין פוטרין. - אי אמרת בשלמא דרבנן - היינו דמיפטרו במינן, אלא אי אמרת דאורייתא - צמר ופשתים הוא דפטר!

אי משום הא לא איריא - כדרבא, דרבא רמי: כתיב "הכנף" - מין כנף, וכתיב "צמר ופשתים" - הא כיצד? - צמר ופשתים - פוטרין בין במינן בין שלא במינן, שאר מינין - במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין.

ורב נחמן: כדתנא דבי רבי ישמעאל. דתנא דבי רבי ישמעאל: הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם, ופרט לך הכתוב באחד מהן - צמר ופשתים, אף כל - צמר ופשתים.

אמר אביי: והאי תנא דבי רבי ישמעאל - מפקא מאידך תנא דבי רבי ישמעאל, דתנא דבי ר' ישמעאל: "בגד" - אין לי אלא בגד צמר. מנין לרבות - צמר גמלים וצמר ארנבים ונוצה של עזים והכלך והסריקין והשיראין - מנין? - ת"ל: "או בגד".

[מ ע"א]

תנו רבנן:

סדין בציצית - ב"ש פוטרין, וב"ה מחייבין, והלכה כדברי ב"ה.

א"ר אליעזר ב"ר צדוק: והלא כל המטיל תכלת בירושלים אינו אלא מן המתמיהין!

אמר רבי: א"כ למה אסרוה? - לפי שאין בקיאיין.

אמר ליה רבא בר רב חנא לרבא: ולרמו בי עשרה ונפקו לשוקא ומפרסמא למילתא? כל שכן דמתמהו עילון.

ולידרשא בפירקא?

גזירה משום קלא אילן.

ולא יהא אלא לבן?

כיון דאפשר במינן - לא. כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש: כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה, אם אתה יכול לקיים את שניהם - מוטב, ואם לאו - יבוא עשה וידחה את לא תעשה.

וליבדקוה?

אלא גזירה משום טעימה.

וליכתבה אדיסקי?

אדיסקי ליקום וליסמוך?!

אמר רבא: השתא [מ ע"ב] חמץ בפסח ויוה"כ דכרת - סמכינן אדיסקי, הכא דעשה בעלמא - לא כל שכן!

אלא אמר רבא: הא מילתא אמרי, ואיתמר במערבא משום דרבי זירא כוותי: שמא יקרע סדינו בתוך ג' ויתפרנו, והתורה אמרה - תעשה ולא מן העשוי.
שרא רבי זירא לסדיניה.

רב זירא אמר: גזירה נמי משום כסות לילה.

ואמר רבא: הא מילתא אמרי, ואיתמר במערבא משמיה דר' זירא כוותי: היא של בגד וכנפיה של עור - חייבת. היא של עור וכנפיה של בגד - פטורה. מאי טעמא? - עיקר בגד בעינן.

רב אחאי אזיל בתר כנף.

אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא: הטיל לבעלת שלש, והשלימה לארבע - פסולה - [משום] תעשה ולא מן העשוי.

מיתבי: חסידים הראשונים כיון שארגו בה ג' - היו מטילין לה תכלת!

אימא: כיון שפצעו בה ג' - היו מטילין לה תכלת.

ומי אמרינן - תעשה ולא מן העשוי, (איני) והאמר ר' זירא: הטיל למוטלת כשרה?!

אמר רבא: השתא בבל תוסיף קאי, מעשה - לא הוי.

מתקיף לה רב פפא: ממאי דגברא לאוסופי קא מיכוין, דלמא לבטולי קא מיכוין, ובל תוסיף - ליכא, מעשה - איכא.

אמר ר' זירא אמר רב מתנא אמר שמואל: תכלת אין בה משום כלאים, ואפי' בטלית פטורה.

מאי טלית פטורה? - אילימא דלית בה שיעורא, והתניא: טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו [מא ע"א] והגדול יוצא בה דרך עראי - חייבת בציצית. אין הקטן מתכסה בו ראשו ורובו, אע"פ שהגדול יוצא בה עראי - פטורה. וכן לענין כלאים. והוינן בה: מאי - וכן לענין כלאים? - אילימא וכן לענין איסורא דכלאים, והא אן תנן: אין עראי בכלאים - ואמר רב נחמן בר יצחק: וכן לענין סדין בציצית!

אלא מאי "פטורה" - הטיל למוטלת.

והא אמרה רבי זירא חדא זימנא?

חדא מכלל דחבירתה איתמר.

ת"ר: טלית כפולה - חייבת בציצית, ורבי שמעון - פוטר. ושון - שאם כפלה ותפרה שחייבת.

תפרה - פשיטא?

לא צריכא, דנקטה בסיכי.

רבה בר הונא איקלע לבי רבא בר רב נחמן. חזייה דהוה מיכסי טלית כפולה, ורמי ליה חוטי עילוי כפילא. איפשיטא, ואתא חוטא וקם להדי רישיה.

אמר ליה: לאו היינו "כנף" דכתב רחמנא באורייתא!

אתא שדייה, איכסי גלימא אחריתי.

אמר ליה: מי סברת חובת גברא הוא? - חובת טלית הוא. זיל רמי לה.

לימא מסייע ליה: חסידים הראשונים - כיון שארגו בה שלש, היו מטילין בה תכלת?

שאני חסידים דמחמרי אנפשייהו.

ופליגא דמלאכא.

דמלאכא אשכחי לרב קטינא דמיכסי סדינא. אמר ליה: קטינא קטינא, סדינא בקייטא וסרבלא בסיתוא - ציצית של תכלת מה תהא עליה?!

אמר ליה: ענשיתו אעשה?

אמר ליה: בזמן דאיכא ריתחא - ענשינן.

- אי אמרת בשלמא חובת גברא הוא - היינו דמחייב דלא קא רמי, אלא אי אמרת חובת טלית הוא - הא לא מיחייבא!

אלא, מאי חובת גברא הוא? - נהי דחייביה רחמנא כי מיכסי טלית דבת חיובא, כי מיכסי טלית דלאו בת חיובא היא - מי חייביה רחמנא? - אלא הכי קאמר ליה: טצדקי למיפטר נפשך מציצית.

אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל: כלי קופסא - חייבין בציצית. ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו - שפטורה. מ"ט? - (דברים כב, יב) "אשר תכסה בה" - אמר רחמנא, האי - לאו לאיכסויי עבידא.

בההיא שעתא ודאי רמינן ליה, משום (משלי יז, ה) "לועג לרש חרף עושהו".

אמר רחבה אמר ר' יהודה: טלית שנקרעה, חוץ לשלש - יתפור, תוך שלש - לא יתפור. תניא נמי הכי: טלית שנקרעה חוץ לשלש - יתפור, תוך שלש - רבי מאיר אומר: לא יתפור, וחכ"א: יתפור.

ושוין - שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת, ותולה בה.

ושוין - שמביא תכלת ממקום אחר, ותולה בה [מא ע"ב] - ובלבד שלא תהא מופסקת.

שמעת מינה: מתירין מבגד לבגד!

דילמא דאי בלאי.

ת"ר: טלית שכולה תכלת - כל מיני צבעונין פוטרין בה, חוץ מקלא אילן.

מיתיבי: טלית אין פוטר בה אלא מינה. טלית שכולה תכלת - מביא תכלת וד"א ותולה בה. וקלא אילן לא יביא, ואם הביא - כשר!?

אמר רב נחמן בר יצחק: לא קשיא, כאן בטלית בת ארבעה חוטין, כאן בטלית בת שמונה חוטין.

שמעת מינה: מתירין מבגד לבגד!?

דלמא - דאי עבד.

איתמר: רב אמר: אין מתירין מבגד לבגד, ושמואל אמר: מתירין מבגד לבגד.

רב אמר : אין מדליקין מנר לנר, ושמואל אמר : מדליקין מנר לנר.
רב אמר : אין הלכה כרבי שמעון בגרירה, ושמואל אמר : הלכה כר' שמעון בגרירה.
אמר אביי : כל מילי דמר - עביד כרב, לבר מהני תלת - דעביד כשמואל : מתירין מבגד
לבגד, ומדליקין מנר לנר, והלכה כרבי שמעון בגרירה - דתניא רבי שמעון אומר : גורר
אדם מטה כסא וספסל, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ.

רב יהודה - מסר ליה לקצרא.

רב חנינא - עביד לה סיסא.

רבינא - חייט להו מיחט.

ת"ר :

כמה חוטיין הוא נותן? - ב"ש אומרים : ד', וב"ה אומרים : ג'.

וכמה תהא משולשת? - ב"ש אומרים : ד', וב"ה אומרים ג'.

וג' שבית הלל אומרים, אחת מארבע בטפח של כל אדם.

אמר רב פפא : טפח דאורייתא - ד' בגודל, שית בקטנה, חמש בתילתא.

אמר רב הונא : ד' בתוך ד', ומשולשת ד'.

ורב יהודה אמר : ג' בתוך ג', משולשת ג'.

אמר רב פפא – הלכתא : ד', בתוך שלש, משולשת ארבע.

למימרא דאית להו שיעורא? – ורמינהו : ציצית - אין ציצית אלא יוצא, ואין ציצית
אלא משהו. וכבר עלו זקני ב"ש וזקני ב"ה לעליית יוחנן בן בתירא ואמרו : ציצית -
אין לה שיעור. כיוצא בו לולב - אין בו שיעור. - מאי לאו, אין לה שיעור כלל?

לא, [מב ע"א] אין לה שיעור למעלה - אבל יש לה שיעור למטה. - דאי לא תימא הכי,
כיוצא בו - לולב אין לו שיעור - הכי נמי דאין לו שיעור כלל? והתנן : לולב שיש בו ג'
טפחים כדי לנענע בו – כשר?! – אלא : אין לו שיעור למעלה, אבל יש לו שיעור למטה.
- ה"נ אין לו שיעור למעלה, אבל יש לו שיעור למטה.

ת"ר : "ציצית" - אין ציצית אלא ענף. וכן הוא אומר : (יחזקאל ת, ג) "ויקחני בציצית
ראשי".

ואמר אביי: וצריך לפרודה, כי צוציתא דארמאי.

ת"ר: הטיל על הקרן או על הגדיל – כשירה. רבי אליעזר בן יעקב (אומר) - פוסל בשתיהן.

כמאן אזלא הא דאמר רב גידל אמר רב: ציצית צריכה שתהא נוטפת על הקרן, שנאמר (במדבר טו, לח) "על כנפי בגדיהם" – כמאן? כרבי אליעזר בן יעקב.

אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן: וצריך שירחיק מלא קשר גודל.

ואיצטריך דרב פפא, ואיצטריך דר' יעקב:

דאי מדרב פפא - הוה אמינא תוך ג' דלא לירחיק טפי, וכמה דמקרב מעלי - איצטריך דר' יעקב;

ואי מדרבי יעקב - הוה אמינא מלא קשר גודל דלא ליקרב טפי, וכמה דרחיק מעלי – צריכא.

רבינא ורב סמא הוו יתבי קמיה דרב אשי. חזייה רב סמא לקרניה דגלימיה דרבינא דסתר ובצר ממלא קשר גודל.

אמר ליה: לא סבר לה מר להא דר' יעקב?

אמר ליה: בשעת עשייה איתמר.

איכסיף.

אמר ליה רב אשי: לא תתקיף לך. חד מינייהו, כתרי מינן!

רב אחא בר יעקב רמי ארבע ועייף להו מיעף, ומעייל להו בגלימא ואביק להו מיבק. קסבר בעינן תמניא בגלימא, כי היכי דליהוי "גדיל" "גדילים" במקום פתיל.

רב ירמיה מדפתי רמי תמניא דאינהו שיתסר, ולא אביק להו.

מר בריה דרבינא עביד כדידן.

רב נחמן אשכחיה לרב אדא בר אהבה, רמי חוטי וקא מברך - לעשות ציצית.

א"ל: מאי ציצי שמענא? הכי אמר רב: ציצית אין צריכה ברכה!

כי נח נפשיה דרב הונא, על רב חסדא למירמא דרב אדרב:

ומי אמר רב ציצית אין צריך ברכה? - והא אמר רב יהודה אמר רב: מנין לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה? - שנאמר (במדבר טו, ב) "דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית" - בני ישראל יעשו, ולא העובדי כוכבים יעשו!

והא - מאי רומיא?

אמר רב יוסף: קסבר רב חסדא - כל מצוה שכשירה בעובד כוכבים, בישראל אין צריך לברך. כל מצוה שפסולה בעובד כוכבים, בישראל צריך לברך.

וכללא הוא? והרי מילה - דכשירה בעובד כוכבים, דתניא: עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא ארמאי ורופא כותי, ימול ארמאי ואל ימול כותי - דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כותי ולא ארמאי. - ובישראל צריך לברך, דאמר מר: המל אומר - ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה!

מידי הוא טעמא אלא לרב, רב מיפסיל פסיל. דאיתמר: מנין למילה בעובד כוכבים שפסולה? - דרו בר פפא משמיה דרב אמר: (בראשית יז, ט) "ואתה את בריתי תשמור". ר' יוחנן אמר: (בראשית יז, יג) "המול ימול" - המל ימול.

סוכה - מסייע ליה, תפילין - הוי תיובתיה:

הרי סוכה - דכשירה בעובד כוכבים, דתניא: סוכת עובדי כוכבים, סוכת נשים, סוכת בהמה, סוכת כותיים, סוכה מכל מקום - כשירה, ובלבד שתהא מסוככת כהילכתה. ובישראל - אין צריך לברך, דתניא: העושה סוכה לעצמו, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה. בא לישב בה, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה. - ואילו לעשות סוכה, לא מברך!

תפילין תיובתיה: והרי תפילין דפסולות בעובד כוכבים, דתני רב חיננא בריה דרבא

[מב ע"ב] מפשרניא: ספר תורה, תפילין ומזוזות שכתבן צדוקי, כותי, עובד כוכבים, עבד, אשה, וקטן, מומר - פסולין, שנאמר "וקשרתם" "וכתבתם" - כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה, כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה. ובישראל - א"צ לברך. דשלח רב חייא בריה דרב הונא משמיה דר' יוחנן: על תפילין של יד אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין, על תפילין של ראש אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין. - ואילו לעשות תפילין, לא מברך!

אלא לאו היינו טעמא : כל מצוה דעשייתה גמר מצוה, כגון מילה, אע"ג דכשירה בעובד כוכבים, בישראל - צריך לברך. וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה, כגון תפילין, אע"ג דפסולות בעובד כוכבים, בישראל - אינו צריך לברך.

ובציצית - בהא קמיפלגי : מר סבר - חובת טלית הוא, ומר סבר - חובת גברא הוא.

א"ל רב מרדכי לרב אשי : אתון הכי מתניתו לה, אנן הכי מתנינן לה :

א"ר יהודה אמר רב : מנין לציצית בעובד כוכבים - שכשירה, שנאמר (במדבר טו, ב) "דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית" - יעשו להם אחרים!

אמר רב יהודה אמר רב : עשאן מן הקוצים ומן הנימין ומן הגרדין - פסולה. מן הסיסין - כשירה.

כי אמריתה קמיה דשמואל, אמר : אף מן הסיסין - פסולה, בעינן טוייה לשמה.

כתנאי :

ציפן זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה - פסולות. עור בהמה טהורה - כשירות, ואע"פ שלא עיבדן לשמן.

רבן שמעון בן גמליאל אומר : אף עור בהמה טהורה - פסולות, עד שיעבדן לשמן.

אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה : הא תכילתא היכי צבעיתו לה?

אמר ליה : מייתנין דם חלזון וסמנין, ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה], ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא, ושדינן ליה לההוא ביעתא, וקלינן ליה לאודרא.

שמע מינה תלת :

שמע מינה - טעימה פסולה ;

ושמע מינה - דבעינן צביעה לשמה ;

ושמע מינה - טעימה פסלה.

היינו "טעימה פסולה", היינו "צביעה לשמה"?

אמר רב אשי : מה טעם קאמר, מה טעם טעימה פסולה? - משום דבעינן צביעה לשמה.

כתנאי :

טעימה פסולה, משום שנאמר (שמות כח, לא) "כליל תכלת" - דברי ר' חנינא
בן גמליאל.

רבי יוחנן בן דהבאי אומר: אפילו מראה שני שבה – כשר, משום שנאמר
(ויקרא יד, ד) "ושני תולעת".

ת"ר:

תכלת - אין לה בדיקה, ואין נקחית אלא מן המומחה.

תפילין - יש להם בדיקה, ואין ניקחין אלא מן המומחה.

ספרים ומזוזות - יש להן בדיקה, וניקחין מכל אדם.

ותכלת אין לה בדיקה? - והא רב יצחק בריה דרב יהודה בדיק ליה: (סי' בגשם) מייתי
מגביא גילא ומיא דשבילתא ומימי רגלים [מג ע"א] בן ארבעים יום, ותרי לה
בגווייהו מאורתא ועד לצפרא. איפרד חזותיה – פסולה, לא איפרד חזותיה – כשרה!?
ורב אדא קמיה דרבא משמיה דרב עזירא אמר: מייתי חמירא ארכסא דשערי, ואפיא
לה בגווייה. אישתנאי למעליותא – כשרה, לגריעותא – פסולה. וסימניך: שינוי שקר,
שינוי אמת!?

מאי "אין לה בדיקה" נמי דקאמר – אטעימה.

מר ממשכי אייתי תכלתא בשני רב אחאי. בדקוה בדרב יצחק בריה דרב יהודה -
ואיפרד חזותיה. בדרב אדא - ואישתנאי למעליותא. סבר למיפסלה.

אמר להו רב אחאי: אלא הא - לא תכילתא היא ולא קלא אילן היא! - אלא שמע מינה
שמועתא אהדדי איתמר. היכא דבדקנא בדרב יצחק בריה דרב יהודה - לא איפרד
חזותיה – כשרה, איפרד חזותיה - בדקינן לה בדרב אדא בחמירא ארכסא. אישתני
למעליותא – כשרה, לגריעותא – פסולה.

שלחו מתם: שמועתא אהדדי איתמר.

רבי מני דייק וזבין כחומרי מתניתא.

א"ל ההוא סבא: הכי עבוד קמאי דקמך, ואצלח עיסקייהו.

ת"ר :

הלוקח טלית מצוייצת מן השוק –

מישראל - הרי היא בחזקתה ;

מן העובד כוכבים : מן התגר – כשרה, מן ההדיוט – פסולה. ואע"פ שאמרו :
אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה.

מאי טעמא?

הכא תרגימו : משום זונה.

רב יהודה אמר : שמא יתלוה עמו בדרך ויהרגנו.

רב יהודה רמי תכילתא לפרזומא דאינשי ביתיה, ומברך כל צפרא - להתעטף בציצית.

מדרמי - קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא. - אמאי מברך כל צפרא וצפרא?

כרבי, דתניא : תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן - דברי רבי.

אי הכי, כל שעתא נמי?

רב יהודה איניש צניעא הוה, ולא שרי ליה לגלימיה כוליה יומא.

ומאי שנא מצפרא?

כי משני מכסות לילה לכסות יום.

ת"ר :

הכל חייבין בציצית – כהנים, לויים, וישראלים, גרים, נשים ועבדים.

ר"ש פוטר בנשים, מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא, וכל מצות עשה שהזמן

גרמא נשים פטורות.

אמר מר : הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים. – פשיטא? דאי כהנים לויים

וישראלים פטירי - מאן ליחייב?

כהנים איצטריכא ליה. ס"ד אמינא, הואיל וכתוב (דברים כב, יא) "לא תלבש שעטנז

צמר ופשתים יחדיו, גדילים תעשה לך" - מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה

הוא דמיחייב בציצית. הני כהנים - הואיל ואישתרי כלאים לגביהו לא ליחייבו -

קמ"ל: נהי דאישתרי בעידן עבודה, בלא עידן עבודה לא אישתרי.

ר"ש פוטר בנשים.

מאי טעמא דר"ש?

דתניא: (במדבר טו, לט) "וראיתם אותו" - פרט לכסות לילה. אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא? - כשהוא אומר (דברים כב, יב) "אשר תכסה בה" - הרי כסות סומא אמור, הא מה אני מקיים "וראיתם אותו" - פרט לכסות לילה. ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה? - מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים, ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים.

ורבנן [מג ע"ב] - האי "אשר תכסה בה" - מאי עבדי ליה?

מיבעי להו לכדתניא: (דברים כב, יב) "על ארבע כנפות כסותך" - ארבע ולא שלש. אתה אומר ארבע ולא שלש, או אינו אלא ארבע ולא חמש? - כשהוא אומר "אשר תכסה בה" - הרי בעלת חמש אמור. ומה אני מקיים "על ארבע" - ארבע ולא שלש. ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש? - מרבה אני בעלת חמש - שיש בכלל חמש ארבע, ומוציא אני בעלת שלש - שאין בכלל שלש ארבע.

ור"ש: מ"אשר" נפקא.

ורבנן: "אשר" - לא משמע להו.

ורבנן האי (במדבר טו, לט) "וראיתם אותו" - מאי עבדי ליה?

מיבעי להו לכדתניא: "וראיתם אותו וזכרתם" - ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו. ואיזו זו? - זו קרית שמע, דתנן: מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן.

ותניא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם" - ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה. ואיזו זו? - זו מצות כלאים, דכתיב (דברים כב, יא) "לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדו, גדילים תעשה לך".

תניא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'" - כיון שנתחייב אדם במצוה זו, נתחייב בכל מצות כולן. - ור"ש היא, דאמר: מצות עשה שהזמן גרמא היא.

תניא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'" - שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן.

ותניא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם" - ראה מביאה לידי זכירה, זכירה מביאה לידי עשיה. ורשב"י אומר: כל הזריז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה - כתיב הכא "וראיתם אותו", וכתוב התם (דברים ו, יג) "את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד".

ת"ר: חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן, ועליהן אמר דוד: (תהלים קיט, קסד) "שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך". ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר: אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה. וכיון שזכר במילה שבבשרו, נתיישרה דעתו. לאחר שיצא, אמר עליה שירה, שנאמר (תהלים יב, א) "למנצח על השמינית מזמור לדוד" - על מילה שניתנה בשמיני.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו - הכל בחיזוק שלא יחטא, שנאמר (קהלת ד, יב) "והחוט המשולש לא במהרה ינתק", ואומר: (תהלים לד, ח) "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

תניא, היה ר' מאיר אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין?

מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד – שנאמר (שמות כד, ז) "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר", וכתוב (יחזקאל א, כו) "כמראה אבן ספיר דמות כסא".

תניא, היה רבי מאיר אומר: גדול עונשו של לבן, יותר מעונשו של תכלת. משל למה הדבר דומה - למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו, לאחד אמר - הבא לי חותם של טיט, ולאחד אמר - הבא לי חותם של זהב, ופשעו שניהם ולא הביאו, איזה מהן עונשו מרובה? - הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא.

תניא, היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר (דברים ז, יב) "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך".

רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי - טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי.

תניא, היה ר"מ אומר: חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום - אלו הן: שעשאני ישראל, שלא עשאני אשה, שלא עשאני בור.

רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברך 'שלא עשאני בור'. אמר ליה: כולי האי נמי?

אמר ליה: ואלא מאי מברך?

שלא עשאני עבד.

היינו אשה?

עבד [מד ע"א] זיל טפי.

ת"ר: חלזון זהו גופו דומה לים, וברייתו דומה לדג, ועולה אחד לשבעים שנה, ובדמו צובעין תכלת. לפיכך דמיו יקרים.

תניא, א"ר נתן: אין לך כל מצוה קלה שכתובה בתורה, שאין מתן שכרה בעה"ז, ולעה"ב - איני יודע כמה!

צא ולמד ממצות ציצית:

מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית.

שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה. שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן.

כשהגיע זמנו, בא וישב על הפתח. נכנסה שפחתה ואמרה לה: אותו אדם ששיגר לך ד' מאות זהובים, בא וישב על הפתח.

אמרה היא: יכנס.

נכנס.

הציעה לו ז' מטות - שש של כסף ואחת של זהב, ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב.

עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה. ואף הוא עלה לישוב ערום כנגדה.

באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו. נשמט וישב לו ע"ג קרקע. ואף היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע.

אמרה לו: גפה של רומי, שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראית בי?

אמר לה: העבודה, שלא ראיתי אשה יפה כמותך. אלא מצוה אחת ציונו ה' אלהינו וציצית שמה, וכתוב בה: (במדבר טו, מא) "אני ה' אלהיכם" - שתי פעמים: אני הוא שעתיד ליפרע, ואני הוא שעתיד לשלם שכר. עכשיו, נדמו עלי כד' עדים.

אמרה לו : איני מניחך עד שתאמר לי - מה שמך, ומה שם עירך, ומה שם רבך,
ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה.

כתב ונתן בידה.

עמדה וחילקה כל נכסיה : שליש למלכות, ושליש לעניים, ושליש נטלה בידה.
חוץ מאותן מצעות.

ובאת לבית מדרשו של ר' חייא, אמרה לו : רבי, צוה עלי ויעשוני גיורת.

אמר לה : בתי, שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים?

הוציאה כתב מידה ונתנה לו.

אמר לה : לכי זכי במקחך.

אותן מצעות שהציעה לו באיסור, הציעה לו בהיתר.

זה מתן שכרו בעה"ז. ולעה"ב - איני יודע כמה!

אמר רב יהודה : טלית שאולה - כל שלשים יום פטורה מן הציצית, מיכן ואילך –
חייבת.

תניא נמי הכי: הדר בפונדקי בא"י, והשוכר בית בח"ל - כל שלשים יום פטור מן
המזוזה, מיכן ואילך חייב. אבל השוכר בית בא"י - עושה מזוזה לאלתר, משום יישוב
דא"י.

תפלה של יד אינה מעכבת :

אמר רב חסדא : לא שנו אלא שיש לו, אבל אין לו – מעכבת.

אמרו לו : אמרת?

אמר להו : לא. אלא מאן דלית ליה תרי מצות, חד מצוה נמי לא ליעביד!?

ומעיקרא מאי סבר?

גזירה שמא יפשע.

אמר רב ששת :

כל שאינו מניח תפילין - עובר בשמונה עשה ;

וכל שאין לו ציצית בבגדו - עובר בחמשה עשה ;
וכל כהן שאינו עולה לדוכן - עובר בג' עשה ;
כל שאין לו מזוזה בפתחו - עובר בשני עשה – "וכתבתם" "וכתבתם".

ואמר ר"ל: כל המניח תפילין - מאריך ימים, שנאמר [מד ע"ב] (ישעיהו לח, טז) "ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והחיני".

מתני' :

הסולת והשמן - אין מעכבין את היין, ולא היין מעכבן.
המתנות שעל המזבח החיצון - אין מעכבות זו את זו.

גמ' :

ת"ר :

(במדבר כט, יח) "ומנחתם ונסכיהם" - הבא מנחה ואחר כך הבא נסכים.

רבי אומר: "זבח ונסכים" - הבא זבח ואחר כך הבא נסכים.

ורבי נמי, הכתיב "ומנחתם ונסכיהם"?

ההוא מיבעי למנחתם ונסכיהם - בלילה, ומנחתם ונסכיהם - אפילו למחר.

ורבנן נמי, הכתיב "זבח ונסכים"?

ההוא מיבעי ליה לכדזעירי, דאמר זעירי: אין נסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח.

ורבי נמי מיבעי ליה לכדזעירי, ורבנן נמי מיבעי להו למנחתם ונסכיהם בלילה ומנחתם ונסכיהם אפי' למחר?

אלא היינו טעמייהו דרבנן, דכתיב: (ויקרא כג, לז) "עולה ומנחה".

ורבי נמי, הכתיב "עולה ומנחה"?

אלא בבאים עם הזבח - דכ"ע לא פליגי דמנחה ואחר כך נסכים דהכתיב "עולה ומנחה", כי פליגי - בבאין בפני עצמן. רבנן סברי: מדבאין עם הזבח - מנחה ואחר כך נסכים, בפני עצמן נמי - מנחה ואחר כך נסכים. ורבי: התם הוא דאידי דאתחיל

באכילה גמר לה לכולא מילתא דאכילה, אבל בפני עצמן - נסכים עדיפי הואיל דמיתאמרא שירה עליהו.

המתנות שעל מזבח החיצון אין מעכבות זו את זו :

ת"ר: מנין לכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר? – שנאמר: (דברים יב, כז) "ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך".

מתני' :

הפרים והאילים והכבשים (והשעירים) - אינן מעכבין זה את זה.
ר' שמעון [אומר]: אם היו להם פרים מרובים ולא היו להם נסכים, יביא פר אחד ונסכים ולא יקריבו כולם בלא נסכים.

גמ' :

הני פרים וכבשים דהיכא?
אילימא דחג – (במדבר כט, ו) "כמשפט" "כמשפטם" - כתיב בהו!
אלא - דר"ח ועצרת דחומש הפקודים.

[מה ע"א]

אילים דהיכא?

אי דהנהו - דאיל הוא!

אי דעצרת דתורת כהנים – 'הויה' כתיב בהו!

לעולם דעצרת דתורת כהנים, והכי קאמר: לא אילים דתורת כהנים מעכבי ליה לאיל דחומש הפקודים, ולא איל דחומש הפקודים מעכב להו לאילים דתורת כהנים.

אלא "פרים" - דאפילו אהדדי לא מעכבי, ו"אילים" - דהכא ודהכא הוא דלא מעכבי, אינהו מעכבי?

תנא, מילי מילי קתני.

(יחזקאל מו, א) "וביום החדש (תקח) פר בן בקר תמים (וששה) [וששת] כבשים ואיל תמימים יהיו".

"פר" - מה ת"ל?

לפי שנאמר בתורה "פרים", ומנין שאם לא מצא שנים מביא אחד? - ת"ל: "פר".

"(וששה) [וששת] כבשים" - מה ת"ל?

לפי שכתב בתורה "שבעה", ומנין שאם לא מצא שבעה יביא ששה? - ת"ל (ששה) [וששת]. ומנין שאם לא מצא ששה - יביא חמשה, חמשה - יביא ארבעה, ארבעה - יביא שלשה, שלשה - יביא שנים, ואפילו אחד? - ת"ל "ולכבשים כאשר תשיג ידו".

ומאחר דכתיב הכי, "(ששה) [וששת] כבשים" - למה לי?

דכמה דאפשר להדורי – מהדרינן.

ומנין (לאילים שבת"כ) שמעכבין זה את זה?

ת"ל: "יהיו".

(יחזקאל מה, יח) "כה אמר ה' אלהים בראשון באחד לחודש תקח פר בן בקר תמים וחטאת את המקדש".

"חטאת" - עולה היא?

א"ר יוחנן: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה.

רב אשי אמר: מילואים הקריבו בימי עזרא, כדרך שהקריבו בימי משה.

תניא נמי הכי –

רבי יהודה אומר: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה.

אמר לו ר' יוסי: מילואים הקריבו בימי עזרא, כדרך שהקריבו בימי משה.

אמר לו: תנוח דעתך שהנחת דעתך.

(יחזקאל מד, לא) "וכל נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים".

כהנים הוא דלא יאכלו, הא ישראל אכלי?

א"ר יוחנן: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה.

רבינא אמר: כהנים איצטריך ליה, ס"ד אמינא הואיל ואשתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבילה וטרפה, קמ"ל.

(יחזקאל מה, כ) "וכן תעשה בשבעה בחודש, מאיש שוגה ומפתי וכפרתם את הבית".

"שבעה" - אמר ר' יוחנן: אלו שבעה שבטים שחטאו, ואף על פי שאין רובה של קהל.

"חודש" - אם חדשו ואמרו: חלב מותר.

"מאיש שוגה ומפתי" - מלמד שאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה.

אמר רב יהודה אמר רב: זכור אותו האיש לטוב וחנינא בן חזקיה שמו, שאלמלא הוא נגזו ספר יחזקאל, שהיו דבריו סותרין דברי תורה. מה עשה? - העלה שלש מאות גרבי שמן, וישב בעלייה ודרשו.

א"ר שמעון אם היו להם פרים מרובין [וכו']:

ת"ר: (יחזקאל מו, ז) "ואיפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו ושמן הין לאיפה" - א"ר שמעון: וכי מדת פרים ואילים אחת היא? - אלא שאם היו להם פרים מרובין ולא היו נסכים, יביאו פר אחד ונסכיו, ואל יקרבו כולן בלא נסכים. ואם היו להם **[מה ע"ב]** אילים מרובין ולא היה להן איפתן, יביאו איל אחד ואיפתו, ולא יקרבו כולם בלא איפות.

מתני':

הפר והאילים והכבשים והשעיר - אין מעכבין את הלחם, ולא הלחם מעכבן.

הלחם מעכב את הכבשים, ואין הכבשים מעכבין את הלחם - דברי ר"ע.

אמר ר"ש בן ננס: לא, כי אלא הכבשים מעכבין את הלחם, והלחם אינו מעכב הכבשים, שכן מצינו כשהיו ישראל במדבר מ' שנה - קרבו כבשים בלא לחם, אף כאן - יקרבו כבשים בלא לחם.

אמר ר"ש: הלכה כדברי בן ננס - אבל אין הטעם כדבריו, שכל האמור בחומש הפקודים קרב במדבר וכל האמור בתורת כהנים אין קרב במדבר. משבאו לארץ -

קרבו אלו ואלו. מפני מה אני אומר יקרבו כבשים בלא לחם? - מפני שהכבשים מתירין את עצמן, ולא הלחם בלא כבשים - שאין לו מי יתירנו.

גמ':

תנו רבנן:

(ויקרא כג, יח) "והקרבתם על הלחם" - חובה על הלחם. "שבעת כבשים תמימים" - אע"פ שאין לחם. א"כ מה ת"ל "על הלחם"? - מלמד שלא נתחייבו בכבשים קודם שנתחייבו בלחם - דברי ר' טרפון.

ר"ע אומר: יכול הן הן כבשים האמורים כאן, הן הן כבשים האמורים בחומש הפקודים? - אמרת, כשאתה מגיע אצל פרים ואילים - אינן הן, אלא הללו באין בגלל עצמן והללו באין בגלל לחם. נמצא מה שאמור בחומש הפקודים - קרב במדבר, ומה שאמור בתורת כהנים - לא קרב במדבר.

ודלמא פרים ואילים לאו אינהו, הא כבשים אינהו נינהו?

מדהני אישתנו, הני נמי דאחריני.

ופרים ואילים - ממאי דאשתנו? דלמא הכי קאמר רחמנא: אי בעי פר ושני אילים - ליקרב, אי בעי שני פרים ואיל אחד - ליקרב?
מדאשתני סדרן, ש"מ אחריני נינהו.

הלחם מעכב את הכבשים:

מ"ט דר"ע?

גמר "יהיו" מ"תהיינה" - מה להלן לחם, אף כאן לחם.

ובן ננס: גמר "יהיו" ["יהיו"] - מה להלן כבשים, אף כאן כבשים.

ובן ננס - נמי נילף מ"תהיינה" - מה להלן לחם, אף כאן לחם?

דנין "יהיו" מ"יהיו", ואין דנין "יהיו" מ"תהיינה".

מאי נפקא מינה? - התנא דבי ר' ישמעאל: (ויקרא יד, לט) "ושב הכהן" "ובא הכהן" - זהו שיבה זהו ביאה?

ה"מ היכא דליכא דדמי ליה, אבל היכא דאיכא דדמי ליה - מדדמי ליה ילפינן.

ור"ע נמי לילף "יהיו" מ"יהיו"?

דנין דבר שמתנה לכהן מדבר שמתנה לכהן, לאפוקי הני דעולות נינהו.

ואיבעית אימא: בקרא גופיה קא מיפלגי, (ויקרא כג, כ) "קדש יהיו לה' לכהן". ר"ע סבר: אי זהו דבר שכולו לכהן? - הוי אומר זה לחם.

ובן ננס: מי כתיב "קודש יהיו לכהן"? "קודש יהיו לה' לכהן" - כתיב. איזהו דבר שמקצתו לה' ומקצתו לכהן? - הוי אומר אלו כבשים.

ור"ע: מי כתיב "קדש יהיו לה' ולכהן"? "לה' לכהן" - כתיב, כדרב הונא, דאמר רב הונא: קנאו השם ונתנו לכהן.

אמר ר' יוחנן: הכל מודים [מו"ע"א] שאם הוזקו זה לזה - שמעכבין זה את זה. ואיזה הוא זיקה שלהן? - שחיטה.

אמר עולא בעו במערבא: תנופה עושה זיקה או אינו עושה זיקה?

פשוט ליה מדרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: שחיטה עושה זיקה. - מכלל דתנופה אינו עושה זיקה?

דר' יוחנן גופא קא מיבעיא ליה. מיפשט פשיטא ליה לרבי יוחנן דשחיטה עושה זיקה ותנופה אינו עושה זיקה, או דלמא שחיטה פשיטא ליה ותנופה מספקא ליה? תיקו.

א"ל ר' יהודה בר חנינא לרב הונא בריה דרב יהושע: והא כי כתיב (ויקרא כג, ב) "קודש יהיו לה' לכהן" - בתר תנופה כתיב ופליגי בן ננס ור' עקיבא?

וליטעמך - בתר תנופה ולא בתר שחיטה? - אלא מאי אית לך למימרא - מעיקרא קאי, ומאי "קדש יהיו לה' לכהן" - דבר שסופו לכהן, הכא נמי - דבר שסופו לכהן.

ושחיטה עושה זיקה? ורמינהי:

עד שלא שחטה נפרס לחמה - יביא לחם אחר ושוחט; מששחטה נפרס לחמה - הדם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו לא יצא והלחם פסול; נזרק הדם - תורם מן השלם על הפרוס.

עד שלא שחטה יצא לחמה - מכניסה ושוחט; מששחטה יצא לחמה - הדם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו לא יצא והלחם פסול; נזרק הדם - תורם ממה שבפנים על שבחוץ.

עד שלא שחטה נטמא לחמה - מביא לחם אחר ושוחט; מששחטה נטמא לחמה - הדם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו יצא שהציץ מרצה על הטמא והלחם פסול; נזרק הדם - תורם מן הטהור על הטמא.

- ואי ס"ד שחיטה עושה זיקה, כיון דהוזקקו זה לזה בשחיטה איפסיל ליה לחם, תיפסל נמי תודה?

שאני תודה דרחמנא קרייה "שלמים" - מה שלמים קרבים בלא לחם, אף תודה קרבה בלא לחם.

א"ר ירמיה: אם תמצא לומר - תנופה עושה זיקה, אבד הלחם [מו ע"ב] אבדו כבשים, אבדו כבשים אבד הלחם. ואם תמצא לומר - תנופה אינה עושה זיקה, הביא לחם וכבשים והונפו ואבד הלחם והביא לחם אחר, אותו הלחם טעון תנופה או אינו טעון תנופה?

אבדו כבשים - לא תיבעי לך, דודאי בעי תנופה. כי תיבעי לך אבד הלחם. ואליבא דבן ננס לא תיבעי לך, דאמר כבשים עיקר. כי תיבעי לך אליבא דר"ע, דאמר לחם עיקר. - מאי, כיון דלחם עיקר בעי תנופה, או דלמא כיון דמתירין דידיה כבשים נינהו - לא צריך תנופה?

תיקו.

אמר ליה אביי לרבא: מאי שנא שני כבשים דמקדשי לחם ומעכבי, ומאי שנא שבעה כבשים ופר ואילים דלא מקדשי לחם ולא מעכבי?

אמר ל"י: הואיל והוזקקו זה לזה בתנופה.

והרי תודה דלא הוזקקו זה לזה בתנופה, ומקדשא ומעכבא?

אלא - כתודה. מה תודה - שלמים, אף הכא נמי - שלמים.

מי דמי? - התם ליכא זבחים אחריני בהדיה, הכא דאיכא זבחים אחריני בהדיה, ליקדשו הני והני!

אלא - כאיל נזיר. מה איל נזיר - אע"ג דאיכא זבחים אחריני, שלמים הוא דמקדשי, מידי אחרינא - לא. הכא נמי - לא שנא.

והתם מנלן?

דתניא (במדבר ו, יז) "ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות" - מלמד שהסל בא חובה לאיל, ושחיטת איל מקדשן. לפיכך שחטו שלא לשמו, לא קדשו הלחם.

תנו רבנן: שתי הלחם הבאות בפני עצמן - יונפו ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה. מה נפשך: אי לאכילה אתיין – ליכלינהו, אי לשריפה אתיין - לשרפינהו לאלתר, למה להו עיבור צורה?

אמר רבה: לעולם לאכילה אתיין. גזירה שמא יזדמנו להן כבשים לשנה הבאה, ויאמרו: 'אשתקד לא אכלנו לחם בלא כבשים, עכשיו נמי ניכול'. ואינהו לא ידעי דאשתקד לא הוו כבשים - אינהו שריין נפשיהו, השתא דאיכא כבשים - כבשים הוא דשרו להו.

אמר רבה: מנא אמינא לה – דתנן: א"ר יהודה העיד בן בוכרי ביבנה: כל כהן ששוקל אינו חוטא. אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: לא כי אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא, אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן – (ויקרא ו, ט) "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" - הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו הן, היאך נאכלין! - הני שתי הלחם היכי דמי? אילימא בבאות עם הזבח - אטו תודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי להו? - אלא לאו, בבאות בפני עצמן, וקתני: "היאך הן נאכלין" - אלמא לאכילה אתיין!

אמר ליה אביי: לעולם בבאות עם הזבח, ודקא קשיא לך מתודה ולחמה, לחמי תודה לא איקרו מנחה, שתי הלחם איקרו מנחה, שנא' (במדבר כח, כו) "בהקריבכם מנחה חדשה לה'".

רב יוסף אמר: לעולם לשריפה אתיין, והיינו טעמא דלא שרפינן - לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט.

א"ל אביי: מי דמי? - התם לאו מצותן בכך, הכא דמצותן בכך – לשרפינהו, מידי דהוה אפר ושעיר של יום הכיפורים!

אלא - אמר רב יוסף: גזירה שמא יזדמנו להם כבשים לאחר מכאן.

א"ל אביי: תינח כל זמן הקרבנות, לבתר הכי – לשרפינהו?

מאי "תעובר צורתן" נמי דקתני, צורת הקרבנות.

רבא אמר: לאכילה אתיין, וגזירה משום דרבה ולא מטעמיה, אלא מקרא.

ואמר רבא : מנא אמינא לה, דכתיב : (ויקרא כג, יז) "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה [וגו'] בכורים לה' " - מה בכורים בפני עצמן, אף שתי הלחם בפני עצמן. ומינה - מה בכורים לאכילה, אף שתי הלחם נמי לאכילה.

[מז ע"א]

ת"ר :

כבשי עצרת - אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה. כיצד? - שחטן לשמן וזרק דמן לשמן - קדש הלחם. שחטן שלא לשמן וזרק דמן שלא לשמן - לא קדש הלחם.

שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן - הלחם קדוש ואינו קדוש - דברי רבי. רבי אלעזר ברי שמעון אומר : לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן.

מאי טעמא דרבי?

דכתיב (במדבר ו, יז) "ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות" - למימרא דשחיטה מקדשא.

ור' אלעזר ברבי שמעון : "יעשה" - עד שיעשה כל עשיותיו.

ורבי נמי, הכתיב "יעשה"?

אי כתיב "זבח יעשה" - כדקאמרת, השתא דכתיב "יעשה זבח" - במה יעשה? - בזביחה.

ורבי אלעזר ברי שמעון - הכתיב "זבח"?

ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן, דאמר ר' יוחנן : הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה.

מאי "קדוש ואינו קדוש"?

אביי אמר : קדוש ואינו גמור.

רבא אמר : קדוש ואינו נותר.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו : למיתפס פדיונו. לאביי - (לא) תפיס פדיונו, לרבא - [לא] תפיס פדיונו.

בשלמא לרבא - היינו דאיכא בין רבי לר' אלעזר בר"ש. אלא לאביי - מאי איכא בין רבי לר' אלעזר בר' שמעון?
איכא [בינייהו] לאיפסולי ביוצא.

בעא מיניה ר' שמואל בר רב יצחק מר' חייא בר אבא: כבשי עצרת ששחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן, אותו הלחם - מהו באכילה?
אליבא דמאן?

אי אליבא דר' אלעזר בר' שמעון - האמר זריקה היא דמקדשא! אי אליבא דרבי - בין לאביי בין לרבא - קדוש ואינו נותר הוא?!
אלא אליבא דהאי תנא -

דתני אבוה דר' ירמיה בר אבא: שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וזרק דמן של כבשים חוץ לזמנן - ר' אליעזר אומר: אין בלחם משום פיגול. רבי עקיבא אומר: יש בלחם משום פיגול.

אמר רב ששת: הני תנאי כרבי סבירא להו, דאמי' שחיטה מקדשא, מיהו ר' אליעזר לטעמיה - דאמר: אין זריקה מועלת ליוצא, ור"ע לטעמי' - דאמי': זריקה מועלת ליוצא. [מז ע"ב] דתנן: אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים - ר' אליעזר אומר: אין מועלין בהן ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא. ר"ע אומר: מועלין בהן וחייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא.

מאי? - מדזריקת פיגול קבעה ללחם בפיגול ביוצא כבשר, זריקה שלא לשמה נמי שריא ליה ללחם? או דלמא - לחומרא אמרינן, לקולא לא אמרינן?

מתקיף לה רב פפא: וממאי דכי איתנהו אבראי - פליגי, דילמא בדאיתנהו אבראי - דכ"ע לא פליגי דאין זריקה מועלת ליוצא, ובהדר עיילינהו פליגי, דרבי אליעזר סבר לה כרבי דאמר - שחיטה מקדשא ואיפסלו להו ביוצא, ור"ע כר' אלעזר בר' שמעון דאמר - שחיטה לא מקדשא ולא מיפסלי ביוצא.

האי מאי? - אי אמרת בשלמא ר"ע כרבי ס"ל דאמר שחיטה מקדשא להו, היינו דקאמר ר' עקיבא דקדשי להו בשחיטה ואתיא זריקה קבעה להו בפיגול. אלא אי אמרת כר' אלעזר בר' שמעון ס"ל דאמר זביחה לא מקדשא, זריקת פיגול מי מקדשא? - והאמר רב גידל אמר רב: זריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילי, ואינה מוציאה מידי מעילי. אינה מביאה לידי מעילה - באימורי קדשים קלים. ואינה מוציאה מידי מעילה - בבשר קדשי קדשים!?

לאו איתותב דרב גידל אמר רב!

בעא מיני ר' ירמיה מרי זירא: כבשי עצרת ששחטן לשמן ואבד הלחם - מהו שיזרוק
דמן שלא לשמן להתיר בשר באכילה?

א"ל: יש לך דבר שאינו כשר לשמו, וכשר שלא לשמו?!

ולא? - והרי פסח קודם חצות - דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו?

הכי קא אמינא: יש לך דבר שנראה לשמו ונדחה מלשמו, ואינו כשר לשמו וכשר שלא
לשמו?!

ולא? - והרי פסח אחר זמנו בשאר ימות השנה (קודם חצות)?

הכי קאמינא: יש לך דבר שנראה לשמו ונשחט לשמו ונדחה מלשמו, ואינו כשר לשמו
וכשר שלא לשמו.

ולא? - והרי תודה?

שאני תודה - דרחמנא קרייה "שלמים".

ת"ר: שחט שני כבשים על ארבע חלות - מושך שתים מהן ומניפן, [מח ע"א] והשאר
נאכלות בפדיון.

אמרוה רבנן קמיה דרב חסדא: הא דלא כרבי, דאי רבי - כיון דאמר שחיטה מקדשא,
דפריק להו היכא? - אי דפריק להו מאבראי - כיון דכתיב "לפני ה' " - איפסיל להו
ביוצא. אי גוואי - הא מעייל חולין לעזרה?

אמר להו רב חסדא: לעולם כרבי, ופריק להו גוואי, וחולין ממילא קא הוויין.

אמר ליה רבינא לרב אשי: והתניא: כשהוא פודן - אין פודן אלא בחוץ!

הא ודאי - רבי אלעזר ברי שמעון היא, דאי רבי - הא איפסלו להו ביוצא.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: לימא תיהוי תיובתיה דר' יוחנן מיהא? -
דאיתמר:

תודה ששחטה על שמונים חלות -

חזקיה אמר: קדשו ארבעים מתוך שמונים.

ור' יוחנן אמר: לא קדשו ארבעים מתוך שמונים.

ולאו מי איתמר עלה - אמר רבי זירא : הכל מודים היכא דאמר 'ליקדשו ארבעים מתוך שמונים' – דקדשה, הכא נמי - דאמר 'ליקדשו תרתי מתוך ארבע'.

תני ר' חנינא טירתא קמיה דר' יוחנן : שחט ארבעה כבשים על ב' חלות - מושך שנים מהן וזורק דמן שלא לשמן. שאם אי אתה אומר כך, הפסדת את האחרונים. אמר לו ר' יוחנן : וכי אומר לו לאדם 'עמוד וחטא, בשביל שתזכה?' - והתנן :

אברי חטאת שנתערבו באברי עולה - ר' אליעזר אומר : יתנו למעלה, ורואה אני את בשר חטאת למעלה כאילו היא עצים.

וחכמים אומרים : תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה.

- אמאי, לימא עמוד וחטא בשביל שתזכה?

עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת – אמרינן. עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בעולה - לא אמרינן.

ובחדא מילתא מי אמר? והא תניא :

כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן, או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן - הדם יזרק והבשר יאכל. ואם היתה שבת - לא יזרוק, ואם זרק הורצה להקטיר אימורין לערב.

- ואמאי, לימא - עמוד חטא בשביל שתזכה?

עמוד חטא בשבת כדי שתזכה בשבת – אמרינן. עמוד חטא בשבת כדי שתזכה בחול - לא אמרינן.

ובתרת מי לי לא אמר? – והתנן :

חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה, ובתחתונה חולין טמאין - מודה רבי אליעזר ור' יהושע : שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה – יציל.

ואם לאו –

ר' אליעזר אומר : [מח ע"ב] תרד ותטמא, ואל יטמאנה ביד.

ור' יהושע אומר : אף יטמאנה ביד!?

שאני התם - דלטומאה קא אזלא.

כי אתא רב יצחק, תני :

כבשי עצרת ששחטן שלא כמצותן – פסולין, ותעובר צורתן ויצאו לבית
השריפה.

אמר רב נחמן: מר דמקיש להו לחטאת - תני פסולין. תנא דבי לוי - דגמר שלמי חובה
משלמי נדבה - תני כשרים. דתני לוי:

ושאר שלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן (כשרין ולא עלו לבעלים לשם חובה ו)
- נאכלין ליום ולילה ואין טעונין לא לחם ולא זרוע.

מיתבי: אשם בן שנה והביא בן שתיים, בן שתיים והביא בן שנה - פסולין ותעובר צורתן
ויצאו לבית השרפה. אבל עולת נזיר ועולת יולדת ועולת מצורע שהיו בני שתי שנים
ושחטן – כשרין. כללו של דבר: כל הכשר בעולת נדבה - כשר בעולת חובה, וכל הפסול
בחטאת - פסול באשם, חוץ משלא לשמו!

האי תנא - תנא דבי לוי הוא.

תא שמע, דתני לוי:

אשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן - כשרים ולא עלו לבעלים לשום
חובה. שחטן מחוסר זמן בבעלים, או שהיו בני שתי שנים ושחטן – פסולין.

ואם איתא, ליגמר משלמים!?

שלמים משלמים – גמר, אשם משלמים - לא גמר.

ואי גמר שלמים משלמים, ליגמר נמי אשם מאשם? - אשם נזיר ואשם מצורע מאשם
גזילות ואשם מעילות, או אשם גזילות ואשם מעילות מאשם נזיר ואשם מצורע?

אמר רב שימי בר אשי: דנין דבר שלא בהכשירו - מדבר שלא בהכשירו, ואין דנין דבר
שלא בהכשירו - מדבר שבהכשירו.

ולא? והא תניא: מנין ליוצא, שאם עלה לא ירד - שהרי יוצא כשר בבמה!?

[מט ע"א]

תנא – א"זאת תורת העולה" ריבה, סמיך ליה.

תני רבה בר בר חנה קמיה דרב: כבשי עצרת ששחטן לשום אילים – כשרין, ולא עלו
לבעלים לשום חובה.

אמר ליה רב: עלו ועלו!

אמר רב חסדא: מסתברא מילתיה דרב - בכסבור אילים ושחטן לשום כבשים, שהרי כבשים לשום כבשים נשחטו, אבל - כסבור אילים ושחטן לשום אילים – לא. עקירה בטעות - הויה עקירה.

ורבה אמר: עקירה בטעות - לא הויה עקירה.

אמר (רבא) [רבה]: ומותביןן אשמעתין –

הכהנים שפיגלו במקדש, מזידין – חייבין.

- הא שוגגין, פטורין.

ותני עלה: פיגולן פיגול.

היכי דמי? - אילימא דידע דחטאת היא וקא מחשב בה לשום שלמים, האי 'שוגגין'? - מזידין הוו! - אלא לאו דכסבור שלמים הוא, וקא מחשב בה לשום שלמים. - וקתני "פיגולן פיגול" - אלמא עקירה בטעות הויה עקירה!

אמר ליה אביי: לעולם דידע דחטאת היא וקא מחשב בה לשום שלמים, ובאומר מותר.

מתב ר' זירא:

ר' שמעון אומר: כל מנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות ועלו לבעלים לשום חובה, שאין המנחות דומות לזבחים. שהקומץ מחבת לשום מרחשת - מעשיה מוכיחין עליה שהיא מחבת, חרבה לשום בלולה - מעשיה מוכיחין עליה שהיא חרבה. אבל בזבחים אינו כן - שחיטה אחת לכולן, קבלה אחת לכולן, זריקה אחת לכולן.

היכי דמי? - אילימא דידע דמחבת היא וקא קמיץ לה לשום מרחשת, כי מעשיה מוכיחין מאי הוי - הא מיעקר קא עקיר לה! - אלא לאו דכסבור מרחשת היא, וקא קמיץ לה לשום מרחשת וטעה, דהכא הוא דמעשיה מוכיחין עליה. - הא בעלמא, עקירה בטעות הויה עקירה!

אמר ליה אביי: לעולם דידע דמחבת היא, וקא קמיץ לה לשום מרחשת. ודקא אמרת כי מעשיה מוכיחין עליה מאי הוי, (רבא) [רבה] לטעמיה, דאמר רבא [רבה]: מחשבה דלא מינכרא פסל רחמנא, מחשבה דמינכרא לא פסל רחמנא.

מתני':

התמידין - אין מעכבין את המוספין, ולא המוספין - מעכבין את התמידין, ולא המוספין - מעכבין זה את זה.

לא הקריבו כבש בבוקר, יקריבו בין הערבים.

אמר ר' שמעון: אימתי - בזמן שהיו אנוסין או שוגגין, אבל אם היו מזידין ולא הקריבו כבש בבוקר - לא יקריבו בין הערבים.

לא הקטירו קטורת בבוקר, יקטירו בין הערבים.

אמר רבי שמעון: וכולה היתה קריבה בין הערבים, שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים; ולא מזבח העולה - אלא בתמיד של שחר; ולא את השולחן - אלא בלחם הפנים בשבת; ולא את המנורה - אלא בשבעה נרותיה בין הערבים.

גמ':

בעא מיניה ר' חייא בר אבין מרב חסדא: ציבור שאין להן תמידין ומוספין, אי זה מהן קודם?

היכי דמי? - אילימא תמידין דיומיה ומוספין דיומיה? - פשיטא תמידין עדיפי דהוו להו תדיר ומקודש!

אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאינדא: תמידין עדיפי - שכן תדיר, או דלמא מוספין עדיפי דהוו להו מקודש?

אמר ליה: תניתוה -

התמידין אין מעכבין את המוספין, ולא המוספין מעכבין את התמידין, ולא (את) המוספין מעכבין זה את זה.

- היכי דמי? - אילימא דאית ליה ולקדם? - והתניא: מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר? - ת"ל: (ויקרא ו, ה) "וערך עליה העולה" - ואמר רבא: "העולה" - עולה ראשונה! **[מט ע"ב]**

אלא פשיטא - דלית ליה.

ואי דיומיה, אמאי - תדיר ומקודש תדיר עדיף.

אלא לאו דלמחר. - וקתני: אין מעכבין זה את זה - אלמא כי הדדי נינהו!

אמר ליה אביי: לעולם דאית להו ולקדם. ודקא קשיא לך - "שלא יהא דבר קודם", מצוה בעלמא הוא.

ת"ש :

אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים, כדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה.

- היכי דמי? אילימי דאית ליה תמידין ומוספין - טובא הוו!

אלא לאו, דלית ליה. - ושמע מינה תמידין עדיפי!

לא, לעולם - דאית ליה, והכי קא אמר: אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים, ד' ימים קודם שחיטה. ומני? - בן בג בג היא, דתניא: בן בג בג אומר: מנין לתמיד שטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה? - תלמוד לומר: (במדבר כח, ב) "תשמרו להקריב לי במועדו", ולהלן הוא אומר: (שמות יב, ו) "והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום" - מה להלן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה, אף כאן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: הני "ששה" - שבעה הוו - דהא איכא דצפרא דתלתא בשבתא?!

ולטעמיך - תמניא הוו, דהאיכא דפניא דמעלי שבתא?

הא לא קשיא, דלבתר דאקריב - קאמר.

[נ ע"א]

מ"מ שבעה הוו?

אלא - תנא בעלמא קאי, ומאי - "כדי לשבת וב' ימים טובים של ר"ה"? - סימנא בעלמא.

דיקא נמי דקתני: "כדי לשבת", ולא קתני "לשבת ולב' ימים טובים של ר"ה" - ש"מ.

לא הקריבו כבש בבוקר וכו' אמר ר"ש: וכולה היתה קריבה בין הערבים, שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים :

חינוך - מאן דכר שמיה?

חסורי מיחסרא והכי קתני:

לא הקריבו כבש בבקר - לא יקריבו בין הערבים. במה דברים אמורים - שלא נתחנך המזבח, אבל נתחנך המזבח - יקריבו בין הערבים.

אר"ש: אימתני בזמן שהיו אנוסין או שוגגין, אבל אם היו מזידין - לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים.

לא הקטירו קטרת בבקר - יקטירו בין הערבים.

מנא הני מילי?

דת"ר: (שמות כט, לט) "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" - שני בין הערבים, ולא ראשון בין הערבים.

במד"א - שלא נתחנך המזבח, אבל נתחנך המזבח - אפילו ראשון בין הערבים.

אמר ר"ש: אימתי - בזמן שהיו אנוסין או שוגגין, אבל אם היו מזידין - לא הקריבו כבש בבקר - לא יקריבו בין הערבים.

לא הקטירו קטרת בבוקר - יקטירו בין הערבים.

וכי כהנים חטאו, מזבח בטל?

אמר רבא: ה"ק - לא יקריבו הן, אבל אחרים יקריבו.

"לא הקטירו קטרת בבקר, יקטירו בין הערבים" - דכיון דלא שכיחא ומעתרא, חביבא להו ולא פשעי.

אמר ר"ש: וכולה היתה קריבה בין הערבים, שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים של בין הערבים וכו' :

והתניא: בקטרת הסמים של שחר?

תנאי היא.

אמר אביי: מסתברא כמ"ד בקטרת הסמים של בין הערבים, דכתיב: (שמות ל, ז) "בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה" - אי לאו דעבד הדלקה מאורתא, הטבה בצפרא מהיכא!

ולמ"ד בקטרת הסמים של שחר: גמר ממזבח העולה - מה להלן בתמיד של שחר, אף כאן בקטרת הסמים של שחר.

ולא את השלחן - אלא בלחם הפנים בשבת :

אלא בחול איחנוכי הוא דלא מחנך, הא קדושי מיקדיש?

היא גופה קמ"ל - דחינוך וקידוש דשלחן בשבת הוא. כדקתני סיפא: "ולא את המנורה - אלא בשבעה נרותיה בין הערבים".

ת"ר : זהו קטרת שעלתה ליחיד על מזבח החיצון, והוראת שעה היתה.

היכא?

אמר רב פפא : בנשיאים.

אלא יחיד - על מזבח החיצון הוא דלא, הא על מזבח הפנימי מקריב? ותו - על מזבח החיצון יחיד הוא דלא, הא ציבור מקרבו? – והתניא : יכול יהא יחיד מתנדב ומביא כיוצא בה נדבה וקורא אני בה (דברים כג, כד) "מוצא שפתיך תשמר ועשית"? - ת"ל : (שמות ל, ט) "לא תעלו עליו קטרת זרה".

יכול לא יהא יחיד מביא - שאין מביא חובתו כיוצא בה [נ ע"ב], אבל צבור יהא מביא - שמביא חובה כיוצא בה? - ת"ל : (שמות ל, ט) "לא תעלו".

יכול - לא יעלו על מזבח הפנימי אבל יעלו על מזבח החיצון? - ת"ל : (שמות לא, יא) "את שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקודש ככל אשר צויתך יעשו" - אין לך אלא מה שאמור בענין!

אמר רב פפא : לא מיבעיא קאמר. לא מיבעיא ציבור על מזבח החיצון - דלא אשכחן, ולא מיבעיא יחיד על מזבח הפנימי - דלא אשכחן, אלא אפילו - יחיד על מזבח החיצון דאשכחן בנשיאים - הוראת שעה היתה.

מתני' :

חביתי כ"ג - לא היו באין חצאין, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו; מקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים.

כהן שמביא מחצה שחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו - לא יביא חצי עשרון מביתו וחצי עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם (מחצה) וחוצהו. מקריב מחצה, ומחצה אבד. נמצאו שני חצאין – קריבין, ושני חצאין – אובדין.

גמ' :

ת"ר :

אילו נאמר "מנחה מחצית" - הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב, חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב - ת"ל : (ויקרא ו, יג) "מחציתה בבקר ומחציתה

בערב" - מחצה משלם הוא מקריב. הא כיצד? - מביא עשרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים.

נטמא מחצה של בין הערבים או שאבד. יכול יביא חצי עשרון מביתו ערבית ויקריב? - ת"ל: "מחציתה בבקר ומחציתה בערב" - מחצה משלם הוא מביא. הא כיצד? - מביא עשרון שלם [מביתו] וחוצהו, ומקריב מחצה ומחצה אבד. נמצאו שני חצאין – קריבין, ושני חצאין – אובדין.

כ"ג שהקריב מחצה שחרית ומת, ומינו אחר תחתיו. יכול יביא חצי עשרון מביתו או חצי עשרונו של ראשון? - ת"ל: "ומחציתה בערב" - מחצה משלם הוא מביא ומקריב. הא כיצד? - מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב ומחצה אבד. נמצאו שני חצאין – אובדין, ושני חצאין – קריבין.

תני תנא קמיה דר"נ: מחצה ראשון ומחצה שני - תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה. א"ל ר"נ: בשלמא ראשון - איחזי להקרבה, אלא שני - למה ליה עיבור צורה, מעיקרא לאיבוד קא אתי?! - דאמר לך מני? - תנא דבי רבה בר אבוה הוא, דאמר: אפילו פיגול טעון עיבור צורה.

רב אשי אמר: אפילו תימא רבנן, כיון דבעידנא דפלגי בהו - אי בעי האי מקריב ואי בעי האי מקריב - מיחזא חזו.

איתמר:

חביתי כהן גדול - כיצד עושין אותו?

רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן: אופה ואח"כ מטגנה;

רבי אסי א"ר חנינא: מטגנה ואח"כ אופה.

א"ר חייא בר אבא: כוותיה דידי מסתברא. "תופיני" - תאפינה נאה.

רבי אסי אמר: כוותיה דידי מסתברא. "תופיני" - תאפינה נא.

כתנאי: (ויקרא ו, יד) "תופיני" - תאפינה נא.

רבי אומר: תאפינה נאה.

רבי יוסי אומר: תאפינה רבה - אית ליה נא ואית ליה נאה.

תנן התם: חביתי כ"ג - לישתן ועריכתן ואפייתן – בפנים, ודוחות את השבת.

מנא ה"מ?

אמר רב הונא: "תופיני" - תאפינה נאה, ואי אפי לה מאתמול - אינשפה לה.

מתקיף לה רב יוסף: אימא דכביש ליה בירקא!?

דבי ר' ישמעאל תנא: "תעשה" - ואפילו בשבת, "תעשה" - ואפילו בטומאה.

אביי אמר: אמר קרא – (ויקרא ו, יג) "סלת מנחה תמיד" [נא ע"א] - הרי היא כמנחת תמידין.

רבא אמר: (ויקרא ו, יד) "על מחבת" - מלמד שטעונה כלי. - ואי אפי לה מאתמול, איפסיל ליה בלינה.

תניא כוותיה דרבא:

"על מחבת" (ויקרא ו, יד) - מלמד שטעונה כלי. "בשמך" - להוסיף לה שמן. ואיני יודע כמה? - הריני דן: נאמר כאן "שמך", ונאמר להלן במנחת נסכים "שמך". מה להלן - שלשת לוגין לעשרון, אף כאן - שלשת לוגין לעשרון. או כלך לדרך זו: נאמר כאן "שמך", ונאמר במנחת נדבה "שמך". מה להלן - לוג אחד, אף כאן - לוג אחד? - נראה למי דומה: דנין תבש"ט מתבש"ט – תדיר, (באה חובה) דוחה שבת, דוחה טומאה, ואין דנין תבש"ט משאינו תבש"ט. או כלך לדרך זו: דנין יג"ל מיג"ל – יחיד, בגלל עצמה, (יין) לבונה, ואין דנין יג"ל משאינו יג"ל?

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: (ויקרא ו, יג) "סלת מנחה תמיד" - הרי היא לך כמנחת תמידין. מה מנחת תמידין - ג' לוגין לעשרון, אף זו - ג' לוגין לעשרון.

ר"ש אומר: ריבה כאן שמן וריבה במנחת כבשים שמן. מה להלן - שלשת לוגין לעשרון, אף כאן שלשת לוגין לעשרון. או כלך לדרך זו: ריבה כאן שמן וריבה במנחת פרים ואילים שמן. מה להלן - שני לוגין לעשרון, אף כאן - שני לוגין לעשרון? - נראה למי דומה: דנין מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה בעשרון, ואין דנין מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה ב' וגי עשרונים.

הא גופא קשיא! אמרת "בשמך" - להוסיף לה שמן, והדר תני: נאמר כאן "שמך" ונאמר במנחת נדבה "שמך"!!

אמר אביי: מאן תנא "בשמך" להוסיף? - ר"ש היא (ואילו לא נאמר קאמר), ובדינא מאן קא מהדר רבי ישמעאל.

רב הונא בריה דרב יהושע אמר: כולה ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא, והכי קאמר: "בשמך" - להוסיף לה שמן. דאי לקבוע שמן - לא צריך, כיון דכתיב בה [\(ויקרא ו, יד\)](#) "על מחבת" - כמנחת מחבת דמיא. או אינו אלא לקבוע לה שמן, דאי לא כתב רחמנא "בשמך" - ה"א תיהוי כמנחת חוטא? - הדר אמר: תיהוי נמי לקבוע לה שמן. תיתי מדינא. ודן דינא ולא אתיא ליה, ואצרכא קרא "סולת מנחה תמיד" - כדמסיים רבי ישמעאל מילתיה.

רבה אמר: כולה ר"ש [ואילו לא נאמר קאמר] וה"ק: "בשמך" - להוסיף לה שמן, דאי לקבוע לה שמן - לא צריך, כיון דכתיב בה "על מחבת" - כמחבת דמיא, ועד שלא יאמר "בשמך" - יש לי בדין. ודן דינא - לא אתיא ליה. ואצרכא "בשמך". הדר אמר: תיהוי כמנחת פרים ואילים? - הדר אמר: דנין [נא ע"ב] מנחה הבאה עשרון וכו'.

מתני':

לא מינו כהן אחר תחתיו - משל מי היתה קריבה?

ר"ש אומר: משל ציבור.

ר' יהודה אומר: משל יורשין.

ושלימה היתה קריבה.

גמ':

ת"ר:

כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו - מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין?
- ת"ל [\(ויקרא ו, טו\)](#) "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה". יכול יקריבנה חצאין? - ת"ל: "אותה" - כולה ולא חציה - דברי רבי יהודה.

ר"ש אומר: [\(ויקרא ו, יא\)](#) "חק עולם" - משל עולם. [\(ויקרא ו, טו\)](#) "כליל תקטר" - שתהא כולה בהקטרה.

והאי "הכהן המשיח" להכי הוא דאתא? - האי מיבעי ליה לכדתניא: [\(ויקרא ו, יג\)](#) "זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו" - יכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד? - ת"ל: "אשר יקריבו לה' " - אהרן בפני עצמו, ובניו בפני עצמן. "בניו" - אלו כהנים הדיוטות. אתה אומר כהנים הדיוטות, או אינו אלא כהנים גדולים? -

כשהוא אומר: "והכהן המשיח תחתיו מבניו" - הרי כ"ג אמור. הא מה אני מקיים
"בניו" - אלו כהנים הדיוטות?

א"כ, לכתוב קרא: "הכהן המשיח תחתיו בניו יעשה", מאי – "מבניו"? - שמעת מינה
תרתי.

ור"ש, האי "אותה" - מאי עביד ליה?

מיבעי ליה לכ"ג שמת ומינו אחר תחתיו, שלא יביא חצי עשרון מביתו, ולא חצי עשרון
של ראשון.

ותיפוק ליה מן "ומחציתה"?

וי"ו - לא דריש.

ורבי יהודה, האי "חק עולם" - מאי עביד ליה?

חוקה לעולם תהא.

"כליל תקטר" - למה לי?

מיבעי ליה לכדתניא: אין לי אלא, עליונה מנחת כ"ג – ב"כליל תקטר", ותחתונה
מנחת כהן הדיוט – ב"לא תאכל". מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של
זה בזה? - ת"ל: "כליל" "כליל" - לגזירה שוה. נאמר כאן "כליל" ונאמר להלן "כליל",
מה כאן ב"כליל תקטר" - אף להלן ב"כליל תקטר", ומה להלן ליתן לא תעשה על
אכילתו - אף כאן ליתן לא תעשה על אכילתה.

וסבר ר"ש משל ציבור דאורייתא? והתנן:

אר"ש: שבעה דברים התקינו ב"ד - וזה אחד מהן.

עובד כוכבים ששלח עולתו ממדינת הים. שלח עמה נסכים - קריבה משלו. ואם
לאו - קריבין משל ציבור.

וכן גר שמת והניח זבחים. יש לו נסכים - קריבין משלו, ואם לאו - קריבין משל
ציבור.

ותנאי ב"ד הוא - כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו, שתהא מנחתו קריבה
משל ציבור?

א"ר אבהו: שני תקנות הוו. דאורייתא – מדציבור, כיון דחזו דקא מיזחקא לישכה -
תקינו דלגבי מיורשים. כיון דחזו דקא פשעי בה - אוקמוה אדאורייתא.

ועל פרה - שלא יהא מועלין באפרה.

דאורייתא היא? – דתניא: (במדבר יט, ט) "חטא' היא" - מלמ' שמועלין בה. "היא" - בה מועלין, [נב ע"א] באפרה אין מועלין!?

אמר רב אשי: שתי תקנות הואי. דאורייתא - בה מועלין, באפרה אין מועלין. כיון דחזו דקא מזלזלי בה וקא עבדי מיניה למכתן, גזרו ביה מעילה. כיון דחזו דקא פרשי מספק הזאות, אוקמוה אדאורייתא.

ת"ר:

פר העלם דבר של ציבור, ושעירי עבודת כוכבים - בתחילה מגבין להן - דברי ר' יהודה.

ר"ש אומר: מתרומת הלשכה הן באין.

והתניא איפכא?! - הי מינייהו אחריתא?

אמרוה רבנן קמיה דרב אשי: לימא קמייתא אחריתא, דשמעין ליה לר"ש דחייש לפשיעה.

אמר להו רב אשי: אפי' תימא בתרייתא אחריתא. כי קא חייש ר"ש לפשיעה - במילתא דלית בהו כפרה בגווה, במילתא דאית להו כפרה בגווה - לא חייש ר"ש לפשיעה. מאי הוי עלה?

א"ל רבה זוטי לרב אשי - ת"ש, דתניא: (במדבר כח, ב) "את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו" - לרבות פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים שבאין מתרומת הלשכה - דברי ר"ש.

ושלימה היתה קריבה וכו' :

א"ר חייא בר אבא - בעי רבי יוחנן: שלימה שחרית ושלימה בין הערבים, או דילמא שלימה שחרית ובטילה בין הערבים?

אמר רבא - ת"ש:

שמיני – בחביתים.

ואם איתא דבטילה בין הערבים, הא זמנין דלא משכח ליה שמיני בחביתים. ה"ד - דמת כ"ג, ולא מינו אחר תחתיו!

אמרוה רבנן קמיה דרבי ירמיה, אמר: בבלי טפשי, משום דיתבו באתרא דחשוכא אמרי שמעתתא דמחשכין? - אלא דקתני: "שביעי - בסלת, תשיעי - ביין", ה"נ דלא בטלי? - (במדבר כט, יח) "מנחתם ונסכיהם" - בלילה, "מנחתם ונסכיהם" - אפילו למחר! - אלא 'דאי לא קתני. ה"נ - 'דאי לא קתני!

אהדרוה קמיה דרבא. אמר: מבישותין אמרי קמייהו, מטיבותין לא אמרי קמייהו? והדר אמר רבא: הני נמי טיבותין היא. אמר קרא: (ויקרא ו, יג) "סלת מנחה תמיד" - הרי היא לך כמנחת תמידין!
מאי הוי עלה?

אמר ר"נ בר יצחק - ת"ש, דתניא: שלימה שחרית, ושלימה בין הערבים.

א"ר יוחנן: פליגי בה אבא יוסי בן דוסתאי ורבנן -

אבא יוסי בן דוסתאי אומר: מפריש לה שני קמצים של לבונה - קומץ שחרית וקומץ בין הערבים;

ורבנן אמרי: מפריש לה קומץ אחד - חצי קומץ שחרית וחצי קומץ בין הערבים.

במאי קמיפלגי?

אבא יוסי בן דוסתאי סבר: לא אשכחן חצי קומץ דקריב;

ורבנן סברי: לא אשכחן עשרון דבעי שני קמצים.

בעי רבי יוחנן: כהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו, [נב ע"ב]

לרבנן - הוכפלה לבונתו או לא? - מי אמרינן מתוך שהוכפלה סלתו הוכפלה

לבונתו, או דילמא מאי דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי?

ושמן - בין לאבא יוסי בן דוסתאי ובין לרבנן - מהו?

אמר רבא - ת"ש: ה' קמצין הן - ואם איתא, זימנין דמשכחת לה ז'!

'דאי - לא קתני.

יתיב רב פפא וקאמר לה להא שמעתא.

אמר ליה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא: והא - מעלה קומץ בחוץ - 'דאי הוה - וקתני!

מאי הוי עלה?

אמר ר"נ בר יצחק - ת"ש, דתניא :

כ"ג שמת ולא מינו אחר תחתיו - שלימה שחרית ושלימה בין הערבים. ומפריש
לה ב' קמצין - קומץ שחרית וקומץ בין הערבים. ומפריש לה שלשת לוגין - לוג
ומחצה שחרית לוג ומחצה בין הערבים.

מני?

אילימא רבנן - מאי שנא לבונתה דהוכפלה, ומאי שנא שמנה דלא הוכפלה?!
אלא אבא יוסי בן דוסתאי היא, דאמר: חביתי כ"ג בעלמא שני קמצין בעיא,
ולבונה לא הוכפלה, ושמן לא הוכפל. ומדשמן לאבא יוסי בן דוסתאי לא
הוכפלה - לבונתה ושמנה לרבנן נמי לא הוכפלו!

א"ר יוחנן: הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי.

ומי א"ר יוחנן הכי? - והא א"ר יוחנן: הלכה כסתם משנה, ותנן: חמשה קמצין הן!
אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן.